

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐานของชาวเขา ผ่านเข้ามาในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา

หากพิจารณาระยะเวลาของการอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยแล้ว ก็อาจแบ่งชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทยออกเป็นสองพวกด้วยกันคือ ชนชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนชาติไทย ได้แก่ชนชาติในตระกูลเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อประมาณ 2,000 ปีล่วงมาแล้ว (ครุฑ บุญสิงห์ 2509 : 2) ที่ยังสืบทอดตระกูลถึงปัจจุบันก็มีพวกกะว้า ฆมุ ถิ่น ผีตอง เหลือง และช่าฮ้อ (ชจคภัย บุญพัฒน์ 2518 : 4) และชนชาติซึ่งอพยพจากพม่า จีน และลาว เข้ามาอยู่อาศัยในภาคเหนือของประเทศไทยภายหลังพวกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 100 ปีผ่านมา พวกหลังนี้ได้แก่ ชาวเขาในตระกูลทิเบต-พม่า ถิ่นที่อยู่ปัจจุบันของชาวเขาตระกูลหลังนี้ได้แก่ ดินแดนทางตอนเหนือของพม่าและไทย อันมีพวก อีก็้อ มูเซอ กะเหรี่ยง ลีซอ สำหรับชาวเขาในตระกูลจีน เดิมทีเคยตั้งรกรากอยู่ในเขตลพบุรี พิษณุโลก ชัยนาท และกวางสีนในประเทศจีน ชาวเขาเหล่านี้ได้อพยพลงใต้ผ่านตั้งเกี้ยว ลาวและพม่า เข้ามาอาศัยในประเทศไทย เมื่อประมาณเกือบร้อยปีมานี้เอง ได้แก่พวกเย้า แม้ว จีนฮ่อ

ในบรรดาชาวเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยปัจจุบันเท่าที่ได้สำรวจพบเมื่ออยู่ถึง 20 กว่าปีแล้ว ชาวเขาที่รัฐบาลไทยให้ความสนใจ ให้การพัฒนาและสงเคราะห์อยู่ขณะนี้ มีอยู่ 6 เผ่าใหญ่ อันได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก็้อ และกะเหรี่ยง จากเอกสารของกองส่งเสริมชาวเขา (กรมประชาสัมพันธ์, กองส่งเสริมชาวเขา 2527 : 1-3) แสดงว่าประเทศไทยมีชาวเขาดังนี้กระจัดกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ประมาณ 22 จังหวัด แต่ส่วนใหญ่อยู่กันเป็นแนวในพื้นที่ป่าเขา ห่างไกลการคมนาคม ในจังหวัดทางภาคเหนือของไทยที่มีชาวเขาอยู่มาก ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ น่าน เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา และตาก

ปัญหาของชาวเขาในประเทศไทย

ถึงแม้ว่าชาวเขาจะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ซึ่งถ้ามองอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าชาวเขาไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาอะไร แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ชาวเขาเหล่านั้นได้สร้างปัญหาให้กับประเทศชาติไม่น้อยทีเดียว ปัญหาต่าง ๆ พอจะแยกแยะได้ดังนี้

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

จากสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม และการดำเนินชีวิตของชาวเขาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจคือประเทศไทย อันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย (shifting agriculture) ใช้วิธีการเพาะปลูกแบบชั่วคราวกับที่จนดินจืดแล้วหาที่เพาะปลูกใหม่ และพืชส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นฝิ่น ซึ่งเป็นพืชต้องห้ามตามกฎหมายไทย การตัดโค่นไม้ทำลายป่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งชาวเขาไม่ทราบว่า การกระทำของตนนั้นผิดกฎหมายไทย การที่จะทำอะไรรุนแรงลงไป อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางชายแดนของประเทศได้ เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง และต้องยอมรับว่าเป็นปัญหาที่แก้ยาก (ลิขิต ชีรเวศิน 2521 : 90) ปัญหาที่ชาวเขาก่อขึ้นนี้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวม เพราะการตัดโค่นไม้ทำลายป่าบริเวณต้นน้ำลำธารจะเป็นผลร้ายเกี่ยวโยงมาถึงด้านการเกษตร การชลประทาน และมีผลกระทบต่อพื้นที่การเพาะปลูกในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศจำนวนมากมาย นอกจากนี้ยังทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดสภาพดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อฝนตกลงมาหนักทำให้เกิดน้ำท่วม ดินพังทลาย และชะล้างปุ๋ยที่อยู่ในดินตามธรรมชาติไปหมด ทำให้ดินจืดและเสื่อมสภาพ (ไพโรจน์ สัตยปริษา 2515 : 48)

ปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ การปลูกฝิ่น ซึ่งปัจจุบันพวกชาวเขายังมีการลักลอบปลูกฝิ่นกันอยู่มาก เพราะฝิ่นเป็นพืชที่เป็นสินค้าที่หารายได้ให้แก่ชาวเขาเป็นจำนวนมาก จากการประมาณการตัวเลขของประชากรชาวเขาของกอร์ดอน ยิง (Young 1974) เฉพาะชาวเขาเผ่าที่ปลูกฝิ่นและได้ผลผลิตเป็นฝิ่นดิบประมาณปีละ 75,700 กิโลกรัม คิดเป็นเงินประมาณ 60,560,000 บาท

จำนวนสินค้าชาวเขาผลิตได้นี้กลายเป็นสินค้าที่คนพื้นราบทางภาคเหนือ ส่งมาจำหน่ายทั่วไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในรูปของยาเสพติดชนิดเฮโรอีนและมอร์ฟีน

ปัญหาทางด้านสังคมและการเมือง

1. ปัญหาจากการอพยพย้ายถิ่น ชาวเขาส່ว่นมากจะอพยพมาจากประเทศจีน ตอนใต้ ทางตอนเหนือของประเทศลาว หม่า และเวียคนาม บางพวกเพิ่งจะอพยพเข้ามาในประเทศไทยไม่กี่สิบปีมานี้เอง ยังมีชาวเขาที่อยู่นอกประเทศไทยอีกมาก เช่น อยู่ทางตอนใต้ของจีนทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของหม่า ลาว และเวียคนาม ชาวเขายังมีความสัมพันธ์ติดต่อกับชนเผ่าเดียวกันที่อยู่นอกประเทศไทย เพราะชาวเขายังไม่แน่ใจว่าตนเป็นพลเมืองของชาติใด ส่วนมากคิดว่าตนเป็นเผ่าอิสระ มีหัวหน้าเผ่าของตนเป็นผู้ปกครอง ดังนั้นจึงอพยพกันไปเรื่อย ๆ (ไพโรจน์ สติปรีชา 2525 : 28) เพราะไม่มีดินแดนที่แน่นอนเป็นของตนเองการอพยพย้ายถิ่นของชาวเขา ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาการแย่งที่ทำการ การตัดไม้ทำลายป่าและการเพิ่มของประชากรชาวเขา

2. ปัญหาต่อความมั่นคงทางการเมือง โดยที่ชาวเขาในประเทศไทยขณะนี้ ได้ทวีความสำคัญในด้านบทบาททางการเมืองมากขึ้น ชาวเขาได้ก่อปัญหาให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก หากไม่รีบหาทางแก้ไขก็อาจจะประสบผลร้ายยิ่งขึ้น เพราะขณะนี้รอบ ๆ บ้านเมืองไทยกำลังทวีความตึงเครียดในทางการเมืองมากขึ้น เช่น ปัญหาชนกลุ่มน้อยในหม่า เป็นต้น ประเทศไทยไม่สามารถจะขับไล่ไล่ส่งชาวเขาให้ออกจากประเทศไทยไปได้ ทางออกที่ดีและเหมาะสมที่รัฐบาลไทยจะปฏิบัติคือชาวเขาในปัจจุบัน ก็จะต้องหาทางให้พวกชาวเขาเหล่านี้ได้เป็นคนไทย* และอยู่ในการปกครองควบคุมดูแลของรัฐบาลไทย คือให้เป็นคนไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย เหมือนคนต่างด้าวอื่น ๆ ที่มีสัญชาติไทย ส่วนเรื่องเชื้อชาตินั้น ไม่ต้องคำนึงถึง ควรคำนึงแต่ความเป็นคนไทยและสัญชาติไทย เพราะจะช่วยให้พวกชาวเขาเกิดความรู้สึกร่วมกันในด้านความรัก ความหวงแหนผืนแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ด้วยกัน และมุ่งหาประโยชน์ให้เกิดแก่ประเทศไทยมากที่สุด ถ้าหากชาวเขาไม่ทราบว่าเป็นคนสัญชาติใด เป็นคนของประเทศไทยหรือไม่ ก็หวังไม่ได้ที่จะให้ชาวเขาเกิด

ความรักความผูกพันในดินแดนดินไทยที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้ขาดความร่วมมือและความช่วยเหลือเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โอกาสแทรกแซงและการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลก็มีมาก จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอย่างมาก ชาวเขาก็จะสามารถกระทำได้ โดยไม่มีความรู้สึกว่าคุณได้กระทำการที่เป็นภัยต่อประเทศไทย เพราะขาดความสำนึกในความเป็นคนสัญชาติไทย (ชิตพงษ์ สยามเนตร 2528 : 29-32)

ชิตพงษ์ สยามเนตร (2528 : 31) กล่าวว่า

"..... ในความจริงนั้นชาวเขาหากจะเทียบกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น ชาวจีน ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ แล้วนับว่าชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่น่ากลัวยิ่งกว่า เพราะชาวเขาเหล่านี้อยู่ในพรมแดนที่ทุรกันดาร การคมนาคมลำบากยากแก่การเข้าไปควบคุม ซึ่งส่วนมากยังไม่มียุติและเราคงไม่ปรารถนาที่จะให้ชาวเขาในประเทศไทยปฏิบัติเยี่ยงชนกลุ่มน้อยในพม่า ที่จะแยกตัวเป็นอิสระและหาตัวเป็นปรปักษ์กับรัฐบาลพม่าอยู่ขณะนี้ โดยเฉพาะ

*นโยบายของรัฐบาลไทยที่แก้ไขปัญหาชาวเขา โดยดึงชาวเขาให้เป็นคนไทย ด้วยการให้สัญชาติไทย และได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ. 2517 ทำให้ชาวเขาเป็นคนไทยโดยพฤตินัยและนิตินัย มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป.

ประเทศไทยกำลังพัฒนาในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่อย่างรีบเร่ง เราจึงไม่ปรารถนาที่จะใช้กำลังคน หรือทรัพยากรและงบประมาณไปทุ่มเทให้กับปัญหาในด้านนี้ นอกจากการรีบเร่งสร้างและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป....."

3. ปัญหาต่อความมั่นคงทางชายแดนระหว่างประเทศ โดยที่ชาวเขาอยู่กันอย่างกระจัดกระจายรอบ ๆ บริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทย ฉะนั้นทางภาคเหนือนั้นชาวเขาได้ก่อปัญหานานาประการในด้านปัญหาทางพรมแดน เช่น

- 3.1 การลักลอบค้ายาเสพติด และนำของหนีภาษีเข้ามาหรือออกไป
- 3.2 การลักลอบข้ามพรมแดน อพยพลี้ภัยเข้าประเทศไทย
- 3.3 การปล้นสดมภ์
- 3.4 การให้ความช่วยเหลือร่วมกับพวกชนกลุ่มน้อยนอกประเทศ ที่ก่อความยุ่งยากแก่ประเทศของตน เช่น ในประเทศพม่า เป็นต้น

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน และบางอย่างเป็นภัยร้ายแรงต่อชาติไทยโดยตรง เช่น พวกพ่อค้าข้อมีการติดต่อย่างใกล้ชิดกับชนกลุ่มน้อย ที่อาวูซึ่งมีค่ายพักแรมบริเวณชายแดนไทย-พม่า พวกนี้ได้รับความคุ้มครองในการลำเลียงสินค้าผ่านทางในป่าไปตามจุดต่าง ๆ ซึ่งทำกันอย่างกว้างขวาง (กรมประชาสัมพันธ์ 2522 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) นอกจากนี้ยังมีการค้าของผิดกฎหมาย เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ การปล้นสดมภ์ชาวไทยพื้นที่ราบ เช่น พวกภูเขอ ปล้นสดมภ์ชาวบ้านในเขตอำเภอแม่อาว อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้มีปรากฏขึ้นบ่อย ๆ ทำให้ยากแก่การปราบปรามมาก เพราะชาวเขาพวกนี้มีอาวุธที่ทันสมัย และมีกจะหลบหนีออกนอกเขตพรมแดนไทยทุกครั้งที่มีทางราชการเข้าทำการจับกุมและปราบปราม

4. ปัญหาการแทรกซึมของพวกคอมมิวนิสต์ โดยที่ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเป้าหมายสำคัญที่คอมมิวนิสต์ประสงค์จะขยายอิทธิพลเข้าครอบครอง หึ่งนั้นจะเห็นว่าเพื่อนบ้านของประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการถูกเข้ายึดครองของฝ่ายคอมมิวนิสต์อยู่ในขณะนี้ ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเข้าแทรกแซงของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ปรากฏว่าชาวเขาเผ่ามั่วกับเผ่าเย้า เคยเข้าไปร่วมในขบวนการคอมมิวนิสต์ด้วยเช่น พวกมั่วแดง ที่จังหวัดพะเยา น่าน พิจิตร โลก และเพชรบูรณ์ โดยมีพวกมั่วและเย้าออกรบในฐานะของกองโจร และส่วนใหญ่จะทำหน้าที่อยู่ในหน่วยอาวุธของพวกมั่วแดง โดยพวกเย้าจะเป็นฝ่ายที่ให้การสนับสนุนในด้านของอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และเสบียงอาหาร ซึ่งการเข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์นี้อาจจะเป็นไปในลักษณะการสมัครใจ เข้าร่วมหรือถูกขู่ขังบังคับให้ทำการช่วยเหลือในด้านการเงิน อาหาร ยารักษาโรค และการให้ข่าว เป็นต้น

โพซูร์ย์ ดัสเซ่ (2527 : 119) ได้สรุปเหตุผลของการเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ของพวกเข่า ดังนี้

1. ชาวเขาเผ่าเข่ามักจะไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจังจากศูนย์อพยพ
2. สมาชิกคนใดคนหนึ่งในรอบครัวถูกฆ่าตาย ในการปฏิบัติงานทางทหารของฝ่ายไทย (military operation)
3. ส่วนหนึ่งของคนในรอบครัวมีอยู่ในลาว หรือไม่ก็อยู่ในไทย แต่อยู่ในเขตอิทธิพลของคอมมิวนิสต์

เพื่อรักษาความเป็นกลางอย่างแยบยล พวกเข่าจึงทำงานให้กับทั้งสองฝ่ายไปพร้อม ๆ กัน พวกเข่าสามารถเล่าเรียนภาษาต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว พวกเข่าที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นไทยภาคเหนือได้มีถึงร้อยละ 70 ส่วนผู้หญิงพูดได้เพียงร้อยละ 40 ผู้ชายสามารถพูดภาษาราชการไทยได้มีจำนวนร้อยละ 20 พวกผู้หญิงชาวเข่ามักจะต้องออกถึงรสนิยมแบบใหม่ และอยากจะเป็นคนทันสมัย คือ แต่งกายตามสมัยนิยม ทำงานน้อยลงมักจะทำประเพณีการยอมกลับไปอยู่บนภูเขาอีกต่อไป และพยายามหาทางที่จะแต่งงานกับข้าราชการไทย เป็นต้น (ข้อสังเกตบางประการของโพซูร์ย์ ดัสเซ่ 2527 : 121)

จำนวนประชากรของชาวเขา

แต่เดิมนั้นยังไม่มีผู้ใดทำการสำรวจจำนวนชาวเขาอย่างจริงจัง ได้เพียงแต่ประมาณอย่างคร่าว ๆ ว่ามีจำนวนตั้งแต่ 200,000 ถึง 500,000 คน และมักจะมีการประมาณการที่แตกต่างกันเสมอ จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2503 กอร์ดอน ยิง (Young 1961 : 113) ได้ทำการสำรวจชาวเขาที่อยู่ในเขตภาคเหนือ โดยการประมาณจากจำนวนหมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน และจำนวนคนโดยเฉลี่ย ซึ่งมีหมู่บ้านชาวเขาเท่าที่สำรวจพบมี 1,140 หมู่บ้าน 29,675 หลังคาเรือน มีจำนวนชาวเขาทั้งสิ้น 217,000 คน ต่อมาในปี 2509 คณะอนุกรรมการชาวเขาร่วมกับองค์การสหประชาชาติ (คณะสำรวจสหประชาชาติ 2511 : 11-13) ทำการสำรวจชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย ปรากฏว่ามีจำนวนถึง 275,249 คน และจากการสำรวจประชากรชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์ในปี

พ.ศ. 2528 (กรมประชาสงเคราะห์ กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2528 : บทคำนำ) พบว่ามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 460,328 คน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรไทยแล้ว ชาวเขามีจำนวนถึงร้อยละ 1 ของชนชาติไทย โดยมีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด 199,251 คน รองลงไปได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ และอีก้อ ซึ่งชาวเขาทั้ง 6 เผ่านี้ เป็นเผ่าใหญ่ มีความสำคัญกว่าเผ่าอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

เชื่อกันว่ามีชาวเขาที่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดประมาณ ไม่เกิน 800,000 คน ปัจจุบันได้มีชาวเขาจำนวนหนึ่งจำใจต้องย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ที่ประเทศอเมริกา ฝรั่งเศส แคนาดา และสวีเดน เพราะการรุกรานของเวียดนาม ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศจีนตอนใต้ โดยเฉพาะในเขตหลวงสิ่ กวางตุ้ง ญานาน มีชาวเขาอาศัยอยู่จำนวนราว 1,400,000 คน กอร์ดอน ยิง (Gordon Young) รายงานใน ค.ศ.1961 ว่ามีชาวเขาอาศัยอยู่ในไทยประมาณ 10,200 คน และข้อมูลของศูนย์ วิจัยชาวเขาค้างล่าสุด (กลุ่มครุฑแหง 2527 : 1-2) รายงานว่ามีเข่าในไทยประมาณ 23,801 คน กระจายตัวอยู่ใน 9 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง น่าน แพร่ กำแพงเพชร สุโขทัย และพิษณุโลก

เนื่องจากชาวเขาได้เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยมานาน และที่ได้รับสัญชาติไทยไปแล้วก็มีจำนวนมาก ย่อมจะถือได้ว่าชาวเขาเหล่านั้นได้กลายเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในรวมการเมืองไทย จากสถิติตัวเลขของกรมประชาสงเคราะห์ ปรากฏว่าในปัจจุบันนี้มีชาวเขาที่ได้รับสัญชาติไทยแล้วมีจำนวนทั้งสิ้น 101,339 คน และในจำนวนนี้ได้ทำบัตรประชาชนแล้วจำนวน 42,454 คน ดังตารางที่ 3.1 และ 3.2

ตารางที่ 3.1 ร้อยละของชาวเขาที่กรมประชาสงเคราะห์เข้าถึงได้จัดทำทะเบียน ทร.14
 ทั่วทั้งประเทศ และได้รับสัญชาติไทยแล้ว จำนวนตามรายชื่อปี 2522

เผ่า	จัดทำบัตรประชาชน (ร้อยละ)	จัดทำทะเบียน ทร.14 (ร้อยละ)	ได้รับสัญชาติไทย (ร้อยละ)
กะเหรี่ยง	28.54	78.81	62.02
ขมุ	25.64	100.00	19.23
ม้ง	7.18	94.48	5.73
มูเซอ	12.63	44.96	27.83
มั่ว	20.10	77.21	38.95
เย้า	19.17	76.03	30.19
ลีซอ	10.45	56.16	25.51
อีเกอ	5.85	33.81	8.77
ฮ่อ	-	62.33	-
อื่น ๆ	17.43	49.52	31.60
รวม	21.46	71.96	43.44
จำนวน	(42,454)	(135,251)	(101,339)

ตารางที่ 3.2 ร้อยละของชาวเขาที่กรมประชาสงเคราะห์เข้าถึงได้จัดทำทะเบียน พร.14
 ทั่วปีครบประชาชนและได้รับสัญชาติไทยแล้ว จำนวนตามรายจังหวัด ปี 2522

จังหวัด	จัดทำบัตรประชาชน (ร้อยละ)	จัดทำทะเบียน พร.14 (ร้อยละ)	ได้รับสัญชาติไทย (ร้อยละ)
กาญจนบุรี	52.37	100.00	43.44
กำแพงเพชร	4.03	99.52	95.36
เชียงราย	14.56	51.04	22.18
เชียงใหม่	17.21	48.86	32.47
ตาก	-	100.00	31.34
น่าน	14.61	96.49	-
พะเยา	33.85	54.21	9.82
แพร่	57.42	91.40	61.22
เพชรบูรณ์	41.01	100.00	88.23
แม่ฮ่องสอน	18.72	70.50	100.00
ลำปาง	42.20	90.02	70.81
ลำซูน	24.20	69.49	84.31
สุโขทัย	-	100.00	-
สุพรรณบุรี	52.73	100.00	99.93
อุทัยธานี	56.82	100.00	99.76
รวม	21.46	71.96	45.49
จำนวน	(42,454)	(135,251)	(101,339)

การจัดทำทะเบียน ทร.14 ห้ามบัตรประชาชน และการให้สัญชาติไทยแก่พวกชาว
เขาดังกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงหลักการที่ชัดเจนในนโยบายของรัฐบาลที่จะผสมกลม
กลืนให้พวกชาวเขาเหล่านี้เป็นพลเมืองไทยต่อไปในอนาคต มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอนถาวร มี
ความสำนึกความจงรักภักดีต่อประเทศชาติที่คนอาศัยอยู่ มีสิทธิและหน้าที่ เช่นเดียวกับคนไทย
โดยทั่วไป (โปรดดูตารางที่ 3.1 และ 3.2)

คำว่า "เย้า" เป็นนามที่คนไทยใช้เรียกชาวเขาเผ่าหนึ่งสายตระกูลจีนเดิมที่
เข้ามาอาศัยตามป่าเขาทางภาคเหนือของไทย ชาวยุโรปและอเมริกาเรียกว่า "Yao"
ชาวเขานี้เรียกตัวเองว่า "เมี่ยน" (Mien) หมายถึงมนุษย์ ชาวจีนเรียกพวกนี้ว่า
"อุ๋หลิงหมาน" ในสมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น และเรียก "ม่อหมาน" ในสมัยราชวงศ์เหนือ-
ใต้ มาถึงราชวงศ์ซ่งจึงเรียกว่า "เย้า" ซึ่ง แปลว่า สุนัขหรือป่าเถื่อน เย้าแบ่งเป็นกลุ่ม
ย่อย ๆ ได้ดังนี้คือ แพนเย้า (Pan Yao) เป็น พวกที่มีอาชีพแกะสลักไม้ พวกฮุงเย้า
(Hung Yao) มีผ้าพันศีรษะสีแดง พวกกานติงเย้า (Nan Ting Yao) สวมเสื้อผ้าสี
น้ำเงินล้วน สำหรับในประเทศไทยเป็นพวกฮุงเย้าแต่เพียงพวกเดียว (Young 1961 :
58)

ถิ่นฐานเดิมของเย้าอยู่ทางตะวันออกของมณฑลไกวเจา มณฑลยูนนาน มณฑลยูน-
หน่า และมณฑลกวางสี ในประเทศจีน ต่อมาการห้ามมาหากินผืนเคื่อง ประกอบกับถูกรบกวาน
จากชนเจ้าของประเทศในสมัยราชวงศ์ฉินฮั่น จึงได้พากันอพยพลงมาทางใต้เรื่อย ๆ เข้าสู่
เวียดนาม ตอนเหนือของลาว ทางตะวันออกของพม่า ชาวเย้าที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย
นั้น อพยพมาจากภูเขาทางทิศตะวันออกของเมืองสิงห์ เมืองหลวงน้ำทา ในเขตแขวงหัว
ของประเทศลาว แล้วเข้ามาอยู่บนคอกยหลวง อาเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พวกรุ่น
หลังทยอยกันเข้ามาเพิ่มจำนวนขึ้นทุกที เป็นเหตุให้พื้นที่ห้ามมาหากินไม่พอ จึงอพยพแยกไป
อยู่บนภูเขาค้าง ๆ ในเขตจังหวัดเชียงราย พะเยา (ผู้ศึกษา) เชียงใหม่ น่าน
แม่ฮ่องสอน และลำปาง (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 2506 : 433)

เย้าที่อยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยเหนือหรือคำเมืองได้ดี บางคนพูด
ภาษาไทยกลางได้ชัดเจน คนที่มีอายุพูดภาษาจีนกลางและจีนฮ่อได้ ปัจจุบันพวกเย้ามีแนว

นับที่จะพูดภาษาไทยได้มากขึ้น เพราะมีครูคนไทยได้เข้าไปสอนเด็กชาวเขาตามโรงเรียน
ชาวเขา และหน่วยพัฒนาและส่งเสริมชาวเขาเคลื่อนที่ของกรมประชาสงเคราะห์ก็ได้มี
ส่วนช่วยให้ชาวเขาผ่าเข้าพูดภาษาไทยได้มากขึ้น

พื้นที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้านชาวเขาผ่าเข้าในจังหวัดพะเยา

สภาพทั่วไปของจังหวัดพะเยา

๗ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2523 จังหวัดพะเยาได้แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 49 ตำบล 518 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้คือ อำเภอเมืองพะเยา
อำเภอเชียงคำ อำเภอคอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ อำเภอจุน อำเภอเชียงม่วน และอำเภอ
ปง (สำนักงานยกรัฐมนตรี สำนักสถิติแห่งชาติ 2523 : บทนำ)

จังหวัดพะเยาดังอยู่ทางตอนบนของภาคเหนือ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 7,272.77 ตาราง
กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดน่านและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย- ประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดลำปางและจังหวัดเชียงราย

พะเยาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 200-1,000 เมตร มี
เทือกเขาล้อมรอบทั้งทางด้านตะวันตก ตะวันออก ใต้ และทางตอนกลางของจังหวัด
ภูมิประเทศจึงมักเป็นที่ราบระหว่างภูเขา

สภาพทั่วไปของอำเภอปง

อำเภอปงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา มีพื้นที่เป็นป่าเขาสูงสลับกับที่

ราบตามทาบเขา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอท่าวังผา อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าทึบ การคมนาคมยากลำบาก ก่อนปี พ.ศ.2523 พื้นที่หลายแห่งของอำเภอปงที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดน่านและตามป่าเขาต่าง ๆ เป็นพื้นที่อันตราย เพราะพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ใช้เป็นฐานตั้งรกรากหนึ่งในเขตปฏิบัติการภาคเหนือตามเทือกเขาต่าง ๆ เช่น ที่ดอยผาแลม ดอยผาช้างน้อย ดอยภูลังกา ดอยผาจิก และดอยผาแดง ล้วนเป็นที่ตั้งฐานของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือมาก่อนทั้งสิ้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ย่อมอำนวยความสะดวกแก่พวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในการตั้งรับหรือ หลบหนีการโจมตีได้สะดวกกว่า โดยจะหลบหนีไปตามเทือกเขาในจังหวัดน่าน หรือหลบหนีข้ามไปประเทศลาว ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้ทางราชการไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือบริการประชาชนในอำเภอหรือตำบลต่าง ๆ ในอำเภอปงได้อย่างทั่วถึง และเป็นอำเภอที่อยู่ห่างจากจังหวัดมาก การคมนาคมระหว่างอำเภอไปจังหวัดหรือระหว่างตำบล หมู่บ้าน ไปอำเภอไม่สะดวก ต้องผ่านป่าเขาสูง และเส้นทางทุรกันดารมาก บางแห่งถนนไม่ดี ต้องเดินทางด้วยเท้า เสียเวลาหลายวัน ทางราชการได้พบปัญหาที่อันตรายต่อความมั่นคงของชาติดังกล่าวมานี้จึงได้ทำการสร้างถนนยุทธศาสตร์ผ่านจากอำเภอปงไปหาอำเภอเชียงม่วน แล้วผ่านไปถึงจังหวัดน่าน อีกสายหนึ่งสร้างจากอำเภอเชียงคำตัดผ่านตำบลผาช้างน้อยไปถึงจังหวัดน่าน เพื่อใช้เส้นทางยุทธศาสตร์นี้ปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ให้ถอยร่นออกจากพื้นที่แห่งนี้ โดยเปิดศึก ยุทธการ "สุริยพงษ์" ของกองทัพนาคที่ 3 โดยจัดกองกำลังกองพลทหารม้าที่ 1 กองผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ 31 กองร้อยอาสาสมัครจังหวัดน่าน และทหารพรานค่ายบักธงชัย เข้ากวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในเขตงานที่ 7 ตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม ถึงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2525 สำเร็จ (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 : 5)

สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอปง อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา มีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้
 ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอจุนและอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

อำเภออง มีภูมิประเทศเป็นป่าเขาสูงเป็นส่วนใหญ่ มีที่ราบหุบเขาบ้างและเป็นพื้นที่ราบริมลำห้วยและริมต้นน้ำยม ซึ่งราษฎรได้ใช้พื้นที่เหล่านี้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ พื้นที่ของอำเภออยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 500-1,000 เมตร ลำน้ำที่สำคัญคือแม่น้ำยม (ชาวบ้านเรียกต้นน้ำยม) ซึ่งไหลมาจากน้ำชันบนภูเขาตอยดูลังกา คอยผาช้างน้อย ไหลมาบรรจบกันที่ตำบลนาปรัง อันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำยม ไหลผ่านเขตอำเภออง อำเภอเชียงม่วน ผ่านไปจังหวัดน่าน

ฤดูกาลที่อำเภอองมีลักษณะต่างจากที่อื่น คือ ฤดูร้อน ร้อนจัด ฤดูหนาวหนาวจัด และนาน ในฤดูฝนฝนตกชุก บางที่มีพายุลูกเห็บตกบ้างเป็นบางครั้ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

ในเขตอำเภออง มีป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติอันดีหนึ่งของจังหวัด เพราะเป็นป่าที่มีสภาพความอุดมสมบูรณ์อยู่ ส่วนมากจะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ไม้ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ไม้สัก ไม้แดง ไม้มะค่า หวาย ไม้ยาง ไม้ไผ่ ไม้รวก เป็นต้น ในเขตป่าสงวนที่ตำบลผาช้างน้อย ยังมีสัตว์ป่าที่หายากในปัจจุบันนี้อยู่บ้าง เช่น กวางป่า หมู เลียงผา หูป่าแก้ง ฯลฯ ส่วนทรัพยากรธรรมชาติรองลงมาได้แก่แร่ธาตุต่าง ๆ ที่สำรวจพบมีแร่ฟลูออไรด์ พลวง และซิลิกอน

การปกครอง

อำเภอองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล คือ

1. ตำบลผาช้างน้อย
2. ตำบลควน
3. ตำบลจิม

4. คำบดปง
5. คำบลออย
6. คำบลนาปรัง

หมู่บ้านในคำบลสาข้างน้อย

ประวัติหมู่บ้าน

ความเป็นมาของหมู่บ้านในคำบลสาข้างน้อยนี้ ชาวบ้านเป็นพวกชาวเขาเผ่า
 เข้าที่อพยพมาจากทางทิศตะวันออกเฉียงของเมืองสิงห์ เมืองหลวงน้ำทา ในเขตแขวงหัวของ
 ประเทศลาว แล้วมาอยู่บนคอยหลวง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อหากัน
 อพยพเข้ามาจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกที พื้นที่หากินไม่พอ จึงได้ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ภูเขาด่าง ๆ
 ในเขตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน ลำปาง (ชัชฌิยา บุรุษพัฒน์ 2518 : 55) มีบาง
 กลุ่มหากันอพยพมาอยู่ที่คอยภูลังกา คอยผาลม คำบลสาข้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
 โดยการนำของหัวหน้าเผ่าชื่อเพียงหลวง ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้นำอย่างหนึ่งที่ทางประเทศลาว
 แต่งตั้งให้สมัยที่อยู่ในประเทศลาว เป็นผู้นำชาวเขากลุ่มแรกที่เข้ามาประเทศไทยและที่คำ
 บลสาข้างน้อยนี้มีชาวเข่าอยู่ได้การปกครองของเพียงหลวง มีจำนวนถึง 7,000 คน
 เคยมีหมู่บ้านรวมอยู่ 5 หมู่บ้านด้วยกัน ภายหลังเจ้าผู้ครองนครน่าน แต่งตั้งเพียงหลวงเป็น
 ญาศรี ศรีสมบัติ ปกครองดูแลชาวเข่าในเขตจังหวัดทางภาคเหนือทั้งหมด ต่อมาลูกชายที่
 รู้จักกันว่าท้าวหล้า ได้รับแต่งตั้งจากราชการไทยให้เป็นกำนัน และตำแหน่งนี้ได้สืบทอด
 แก่ลูกชายมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันถึง 5 รุ่นแล้ว ท้าวท้าวหล้าและลูกหลานได้เปลี่ยนนาม
 สกุลเป็น "ศรีสมบัติ" ในปัจจุบัน นับว่าเป็นชาวเข่าที่ได้รับความเจริญมากและพัฒนาในด้าน
 สังคมและการเมืองมากกว่าชาวเข่าในที่อื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันนี้มีกำนันโศบาล ศรีสมบัติ เป็น
 กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเกือบทุกหมู่บ้านก็เป็นชาวเข่าเช่นกัน ยกเว้นบ้านสิบสองพัฒนาและบ้าน
 ปางคำเหนือที่มีแม้ว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลพวกลูกบ้านที่เป็นชาวเขาเผ่ามั่วเดียวกัน

ลักษณะทั่วไปของคำบลสาข้างน้อย

ตำบลผาซำน้อย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงและมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ หมู่บ้านต่าง ๆ จะตั้งอยู่ตามบริเวณที่ราบระหว่างภูเขาและอยู่ใกล้ไร่ที่ชาวบ้านประกอบอาชีพ บ้านเรือนตั้งใกล้ลำห้วยที่มีน้ำใช้ตลอดปี มีอาณาเขตติดต่อก็คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ บ้านสบตุ๋ (หมู่บ้านคนไทย อำเภอเชียงคำ)
ทิศใต้	ติดต่อกับ เขื่อกเขาในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เขื่อกเขาในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลลอย กิ่งตำบลจิม และตำบลควน อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา

ตำบลผาซำน้อยนี้ มีถนนลาดยางแอสฟัลท์อย่างสี่สร้างต่อจากอำเภอเชียงคำตัดผ่านตัวตำบลไปสู่จังหวัดน่าน ชาวบ้านในตำบลผาซำน้อยนิยมใช้ถนนสายนี้ในการคมนาคมติดต่อลำชาขายกับคนไทยที่อำเภอเชียงคำเสมอ เพราะอยู่ห่างจากอำเภอเชียงคำเพียง 15 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอโป่งระยะทาง 18 กิโลเมตร แต่เป็นถนนลูกรัง

หมู่บ้านในตำบลผาซำน้อยจะมีหัวน้ำเล็ก ๆ ไหลผ่านกลางหมู่บ้านจากภูเขาที่ล้อมรอบ ทำให้หมู่บ้านต่าง ๆ ไม่ขาดแคลนน้ำ เพราะมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี ชาวบ้านจึงสร้างประปากรรมชาติคือ เข้ามาใช้กันทุกครอบครัว โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจากโครงการ กสช. ของสภาตำบลผาซำน้อย

ปัจจุบันหมู่บ้านชาวเขาเผ่าเย้าที่ตำบลผาซำน้อยยังไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่ทางการไฟฟ้าอำเภอเชียงคำกำลังดำเนินการจัดตั้งเสาไฟฟ้าตามรายทาง จากอำเภอเชียงคำเข้ามา คาดว่าจะสามารถจัดตั้งเสาไฟฟ้าในตำบลผาซำน้อยและจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ภายในงบประมาณปี พ.ศ. 2530 นี้

ลักษณะการตั้งหมู่บ้านและประชากร

ภูมิประเทศในตำบลผาซำงน้อยนี้เป็นภูเขาสลับกับเนินและที่ราบระหว่างภูเขา มีป่าไม้และภูเขาสูง การตั้งบ้านเรือนจะอยู่ตามที่ราบหรือเนินเขาต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ไร่ สวน และลำห้วย ดังนั้นการตั้งชื่อหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงนิยมตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของตำบลผาซำงน้อยมี 6 หมู่ 12 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านใหม่ปางค่า บ้านปางค่าเหนือ
- หมู่ที่ 2 บ้านห้วยกอก บ้านห้วยเอี่ยน บ้านสนาม บ้านน้ำพุ
- หมู่ที่ 3 บ้านปางพริกใต้ บ้านปางพริกเหนือ
- หมู่ที่ 4 บ้านห้วยเฟื่อง บ้านปางมะโอ
- หมู่ที่ 5 บ้านสิบสองพัฒนา
- หมู่ที่ 6 บ้านน้ำตม

ในจำนวน 12 หมู่บ้านนี้ มีบ้านชาวเขาเผ่าแม้วอยู่ 2 หมู่บ้าน คือบ้านสิบสองพัฒนาและบ้านปางค่าเหนือ นอกนั้นเป็นบ้านชาวเขาเผ่าเข้าทั้งหมด ชาวบ้านเหล่านี้เคยอาศัยอยู่ที่ดอยสูงตามานานเกือบ 100 ปี เมื่อถูกคุกคามจากภัยผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในปี 2515 จึงพากันอพยพลงมาอยู่ข้างล่าง กระจายกันไปอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลผาซำงน้อยปัจจุบัน และบางกลุ่มอพยพไปอยู่ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และอำเภอเชียงกลางกับอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ลักษณะการสร้างบ้านเรือน จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามฐานน้ำหรือหมู่บ้านที่มีตระกูลเดียวกัน เช่น อย่งที่บ้านใหม่ปางค่า จะเป็นตระกูลศรีสมบัติเป็นส่วนมาก และที่บ้านสนามจะมีตระกูลแช่ฝั้นเป็นส่วนมาก เป็นต้น แบบบ้านเรือนส่วนมากจะปลูกค่อมพื้นดินหลังคามุงด้วยหญ้าคา แต่ก็มีหลายหลังคาเรือนที่ปลูกบ้านแบบยกพื้น หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ส่วนบ้านคนที่มีฐานะดีจะปลูกเรือนหลังใหญ่พร้อมทั้งหาสีบ้าน หาเฟอร์นิเจอร์มาประดับประดาให้สวยงาม ชาวบ้านที่ส่วนใหญ่จะมีฐานะดีกว่าชาวเขาในที่ต่าง ๆ จะเห็นได้จากมีหลายครอบครัวที่มีทีวี มีรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ชาวบ้านมีนิสัยรักการศึกษา โดยนิยมส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือตามโรงเรียนดี ๆ เช่น โรงเรียนวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง เป็นต้น ลูกหลานชาวบ้านในตำบลนี้ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยและรับราชการก็มีอยู่หลายคน

หากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ชาวเขาเผ่าเข้าในตำบลนี้มีความพร้อมที่จะเป็นประชากรไทยอย่างสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพพื้นที่ จำนวนประชากร คุณภาพประชาชนจึงว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะอยู่ในตำบลนี้มีมานานหลายสิบปี ประชาชนทุกคนในตำบลนี้ได้รับสัญชาติไทยกันหมดแล้ว

สภาพสังคม

จากการที่ประชากรชาวเขาของตำบลนี้กว่าร้อยละ 96 มีอาชีพทำไร่ ทำสวน สภาพสังคมส่วนใหญ่ของตำบลจึงมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรชาวเขา นอกจากจะมีกลุ่มครอบครัว กลุ่มเครือญาติ กลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนหมู่บ้าน กลุ่มหลังทางการเมือง เช่น กลุ่ม อพ. กลุ่ม ชผค. แล้วยังมีกลุ่มที่เกิดขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาที่ทางราชการเข้าไปช่วยจัดตั้งขึ้น เช่น กลุ่มผู้นำสตรีแม่บ้านชาวเขา กลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล เป็นต้น

ในด้านค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ชาวบ้านเผ่าข้างน้อยยังคงยึดถือประเพณีอยู่อย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะการนับถือผีบรรพบุรุษ การเลี้ยงผีป่า ประเพณีการนับถือกรรม ประเพณีการแต่งงาน การเข้าพรรษา เทศกาลขึ้นปีใหม่เข้า (ครูหจัน) แต่ในปัจจุบันนี้ ประเพณีหรือความเชื่อบางอย่างก็ได้เปลี่ยนไปตามสังคมไทยเพิ่มขึ้น เช่น การเล่นละครทอง สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ไทย โดยที่ประเพณีของชาวเขาบางอย่างก็ยกเลิกไปบ้างแล้ว ในชนรุ่นหลัง ๆ เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการนับถือกรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะว่าสังคมชาวเขาที่ตำบลเผ่าข้างน้อยเป็นสังคมลักษณะเปิดและมีทางคมนาคมที่สะดวก

ภาษาและเชื้อชาติ

ชาวเขาเผ่าเข้ารุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูง มีความสามารถใช้ภาษาไทยภาคเหนือ และภาษาไทยกลางได้เป็นอย่างดี จะมีก็แต่คนที่มีอายุมากส่วนน้อยเท่านั้นที่พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ ในการติดต่อกับทางราชการจะใช้ภาษาไทยภาคกลาง ติดต่อกับคนไทยพื้นราบภาคเหนือจะใช้ภาษาไทยภาคเหนือติดต่อกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ จะใช้ภาษาจีนฮ่อ ส่วนการติดต่อกับ

ภายในเผ่าเดียวกันจะใช้ภาษาเผ่าเข้า ประชากรในตำบลส่วนมากมีเชื้อชาติเป็นชาวเขาเผ่าเข้า สายตระกูลจีนเดิมและมีบางส่วนเป็นชาวเขาเผ่ามั่ว แต่ประชากรทั้งหมดในตำบลได้รับสัญชาติไทยแล้ว

การศึกษา

ในตำบลผาช้างน้อยมีโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออยู่ถึง 3 โรงเรียนและโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดน 1 โรงเรียน ทั้งหมดนี้เป็นโรงเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนที่จบแล้วส่วนใหญ่จะไปศึกษาต่อที่โรงเรียนวัดแห่งหนึ่งที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนรับนักเรียนที่เป็นชาวเขาหรือผู้ที่ยากจนให้เรียนฟรี ชาวเข้าที่เป็นคนรุ่นใหม่ส่วนมากจะมีความศึกษาอย่างน้อยก็จบชั้นเรียนภาคบังคับ และมีหลายคนที่จะจบการศึกษาชั้นสูง ๆ

การศาสนา

ชาวเข้าส่วนมากจะนับถือผีบรรพบุรุษ ผีป่า ปัจจุบันเริ่มมีคนหันมานับถือศาสนาอื่นด้วย เช่น พุทธศาสนา แต่ศาสนาคริสต์และอิสลามยังมีน้อยมาก ในทุก ๆ ปีจะมีชาวเข้าจากตำบลผาช้างน้อยไปขอพรที่วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ. 2529 นี้ก็มีชาวบ้านไปขอพรอีก 4 คน พวกนี้จะกลับมาสอนศาสนาแก่ชาวบ้านตามโครงการพระบรมจาริกปีละครั้ง

จำนวนประชากร

ตำบลผาช้างน้อยแห่งนี้มีบ้านเรือน 361 หลัง 417 ครอบครัวย ประชากรทั้งหมด 2,573 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวเข้า นอกนั้นเป็นมั่วรวมอยู่ด้วย 93 หลัง 108 ครอบครัวย ประชากร 609 คน (ที่มา : รายชื่อหมู่บ้านชาวเขาที่ปฏิบัติงานปี 2528 ของกรมประชาสงเคราะห์, 2528) อัตราส่วนเฉลี่ยแล้ว ชาวบ้านที่เป็นเด็กมีมากกว่าผู้ใหญ่ และจำนวนผู้

ชายมีน้อยกว่าผู้หญิง ในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิกในครอบครัวหลายคน ทั้งนี้เพราะชาว
เย้าต้องการแรงงานมากในการทำไร่

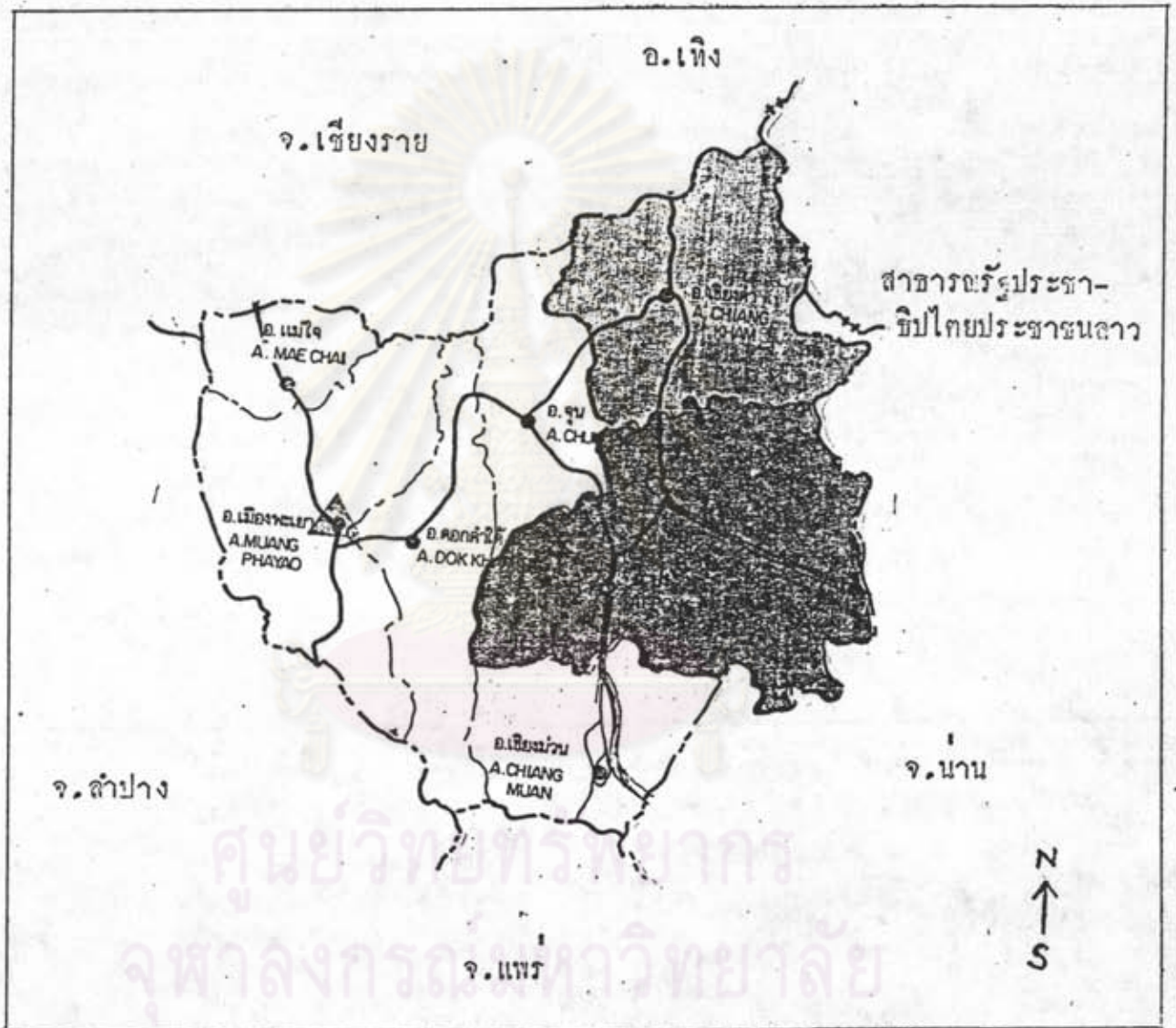
หน่วยราชการที่อยู่ในตำบลผาช้างน้อย

1. โรงเรียน "บ้านใหม่ปางค่า" สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปาง
เปิดทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีครู 5 คน
2. โรงเรียน "บ้านปรางพริก" สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน
เขต 5 อำเภอเชียงคำ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2528 เปิดทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มี
ครู 3 คน
3. โรงเรียน "บ้านห้วยกอก" สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปาง เปิด
ทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีครู 4 คน
4. โรงเรียน "บ้านห้วยเฟื่อง" สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปาง
เปิดทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีครู 2 คน
5. หน่วยอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ตั้งอยู่บนเส้นทางระหว่างตำบลผาช้างน้อย
อำเภอเชียง ม่วน ห่างจากบ้านสนามไปอีก 5 กิโลเมตร เป็นหน่วยที่เพิ่งมาตั้งได้ไม่กี่ปีมานี้
เอง มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นชาวบ้านในตำบลผาช้างน้อยที่มีการศึกษาดี เข้าไปเป็นลูกจ้างชั่วคราว
มีหน้าที่ รับผิดชอบ ดูแลป่าไม้และสัตว์ป่าในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาช้างน้อย
ตำบลผาช้างน้อยทั้งหมด
6. หน่วยบำรุงและซ่อมทางหลวง แขวงการทาง กรมทางหลวง ตั้งอยู่บริเวณ
ริมถนนหลวงปากทางแยกเข้าหมู่บ้านปรางพริก มีหน้าที่รับผิดชอบบำรุงและซ่อมทางหลวง
สายอำเภอเชียงคำ-น่าน ที่อยู่ในบริเวณตำบลผาช้างน้อยมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ 7 คน
7. สาธารณสุขตำบล ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ปางค่า มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ 3 คน ลูก
จ้างชั่วคราว 1 คน รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของชาวบ้านในตำบลผาช้างน้อย
8. ฐานชุดเฝ้าตรวจชายแดน (ชฝต.) ของกองกำกับการตำรวจตระเวนชาย
แดนเขต 5 อำเภอเชียงคำ มีฐานที่ตั้งอยู่บนภูเขาในหมู่บ้านใหม่ปางค่า (ชฝต. ที่ 13) กับ
หมู่บ้านห้วยกอก (ชฝต. ที่ 15) มีกองกำลังประจำฐานละ 11 คน พวกเขาชุดจะเป็นชาย
ชาวบ้านในตำบล

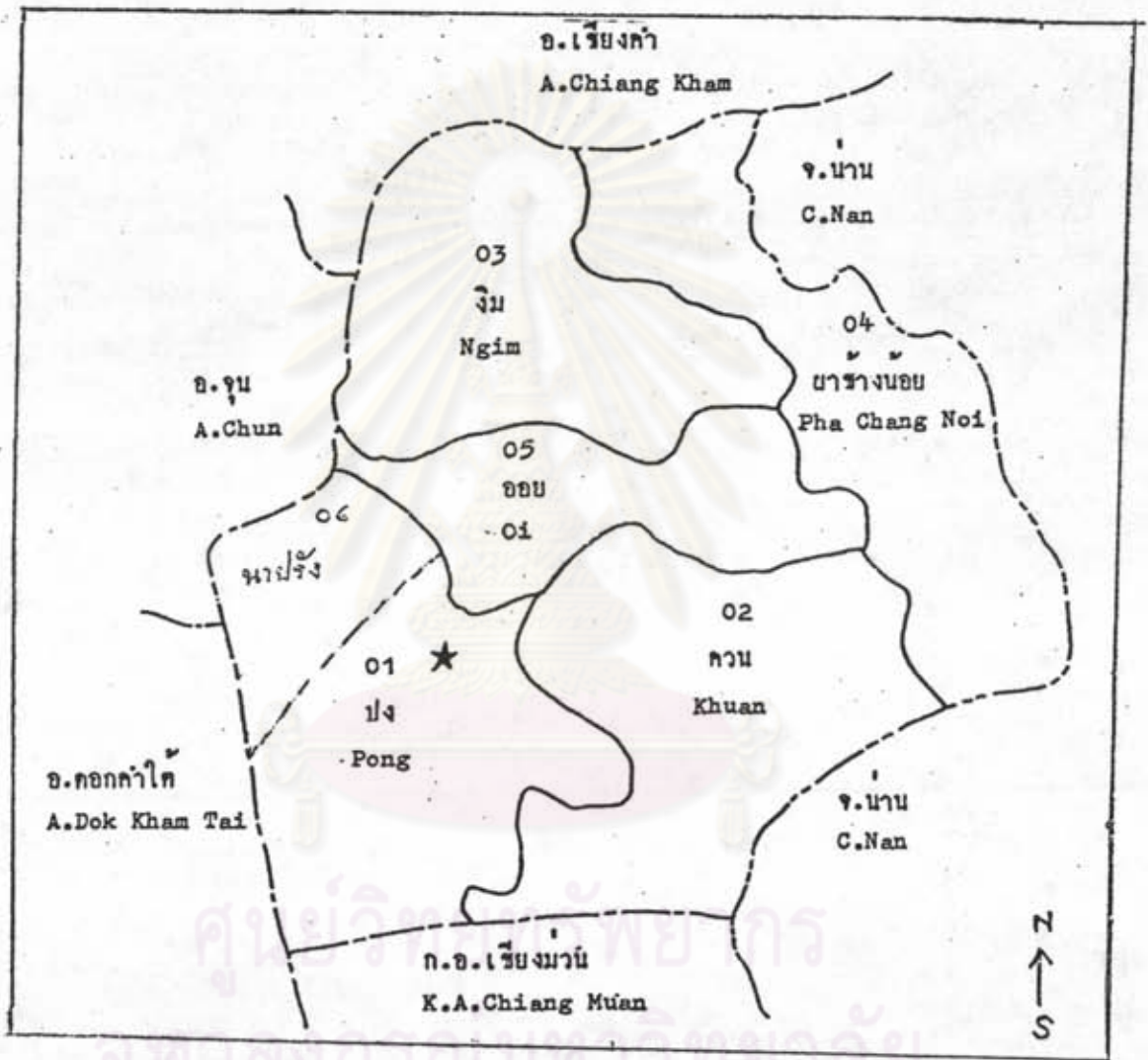
9. กองร้อยทหารพาน ร้อย 3 ตั้งอยู่ปากทางเข้าหมู่บ้านน้ำตม มีกองกำลัง
ประจำฐานอยู่หนึ่งกองร้อย ตั้งขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ.2525 ทอนกวาดล้างพวกผู้ก่อการร้าย
คอมมิวนิสต์ในพื้นที่เขตนี้.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.1 แผนที่จังหวัดพะเยา

รูปที่ 3.2 แผนที่อำเภอฆาง

รูปที่ 3.3 แผนที่ค้ำบลผาข้างน้อย